

Alegat. 134.

Sprawozdanie

komisji kultury krajowej o przedłożeniu Wydziału krajowego
w przedmiocie popierania melioracji gruntowych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 9. czerwca 1880 r. l. 95, przydzielone zostało przez Wys. Sejm komisji kultury krajowej sprawozdanie Wydziału krajowego wraz z projektem do ustawy o popieraniu melioracji gruntowych. Ustawa ta ma cel podwójny: 1. Otworzyć kredyt z funduszków krajowych na roboty melioracyjne, 2. oznaczyć podstawę tego kredytu dla pojedynczych właścicieli gruntów.

Zwykle formy kredytu nie odpowiadają potrzebom melioracyjnym.

Kredyt hipoteczny przeważnie ma znaczenie przy pożyczkach większych lecz dorazowych, jak n. p. na spłaty rodzinne, na pokrycie istniejących a uciążliwych długów, przy kupnachs majątków i wszelakich transakcyach itp., lecz już z powodu swej długości, kosztów intabulacji i ekstabulacji, które tylko przy długoletnich terminach mniej uciążliwymi się stają, nie kwalifikuje się dla przedsiębiorstw melioracyjnych, które właśnie dla swego charakteru produktywnego raczej w kapitałach ruchomych, używanych częściowo w miarę postępu robót, zwykle na lat kilka rozłożonych, odpowiednią pomoc znaleźć powinny.

Wreszcie tam, gdzie zdrowy i siły dochodowej ziemi nieprzeciążający kredyt hipoteczny jest wyczerpany, wszelki nakład na podniesienie gospodarstwa stałby się niemożliwym, jeżeli inne jego źródła będą zamknięte, — lub też rzeczywiście byłby niebezpiecznym, jeżeliby miał być zaciągany pod niewłaściwymi tak co do stopy procentowej, jak co do terminów warunkami.

Kredyt osobisty znowu jest za krótkim, żeby na przedsiębiorstwa gruntowe bezpiecznie mógł być użytym. Jeżeli zasadą nakładów melioracyjnych przedewszystkiem być musi, że przewyżka produkcji odpowiednią melioracją uzyskana opłaci i pokryje poniesione koszta, to przy gospodarstwie rolnem koszta te przynajmniej na lat 5 do 10 rozłożone być winny, żeby osiągniętymi przez podniesione gospodarstwo płodami rolniczymi opłacone być mogły. — Podstawą zaś kredytu osobistego jest termin krótki 3ch miesięczny, a jeżeli niektóre zakłady krajowe, w pierwszym rządzie zaś Towarzystwo Wzajemnego kredytu, chcą przyjść w pomoc rolnikom rozkładają

pożyczki na spłaty 10-procentowe czyli na 2½ lat, to termin ten nie tylko, że jest przynajmniej o połowę za krótki dla przedsiębiorstw melioracyjnych, lecz nadto, jako na każdym 3. miesięcznym terminie wypowiedzialny, zupełnie już nakładom gruntowym nie odpowiada, lecz jedynie właściwym jest dla przemysłu rolniczego, jak gorzelnie, opasy, serownie itp.

Zresztą warunkiem kredytu użytego na melioracje jest niewypowiedzialność do pewnego racjonalnie oznaczonego terminu, tj. żeby rolnik włożywszy kapitał w poprawę gruntu, nie był zaskoczony koniecznością spłacenia go, zanim korzyści podniesionej produkcji pokryje go zdołają. Kredyt więc wekslowy choćby przy najszerzych ułatwieniach nie jest odpowiedni dla nakładów gruntowych.

Lecz najważniejszą a odmienną od innych cechą kredytu melioracyjnego jest to, że gdy przy pożyczkach hipotecznych lub osobistych dłużnik dając wierzycielowi zabezpieczenie czy to rzeczowe czy osobiste, staje się nieograniczonym panem pożyczonego kapitału i może go użyć na jakiegokolwiek cele, kredyt melioracyjny winien być jedynie tam skierowany, skąd źródło jego wychodzi, t. j. do podniesienia wartości i siły dochodowej gruntu.

Z tych też powodów w ostatnich czasach podjęto wszędzie, we wszystkich niemal krajach potrzebę wynalezienia innej podstawy dla kredytu melioracyjnego, wychodząc z zasady, że dobra i dobrze wykonana melioracja podnosi wartość gruntu przynajmniej o tyle, ile nakład kosztował, że odpowiednie przedsiębiorstwa melioracyjne nie tylko dotyczącej jednostce korzyści przynoszą, lecz także do ogólnego dobra się przyczyniają wzmacniając siłę produkcyjną i podatkową kraju całego; — z tych względów przyznano ratom amortyzacyjnym kapitałów wyłożonych na melioracje gruntowe, wykonane pod nadzorem publicznym charakter ciężaru gruntowego, który właśnie dla tej swojej publicznej cechy i kontrol i niewątpliwego podniesienia wartości gruntów meliorowanych nie zagrażając bezpieczeństwu wierzycieli hipotecznych, wyprzedza wszelkie wierzytelności hipoteczne i drogą egzekucji politycznej ściągany bywa bezpośrednio po państwowych podatkach i publicznych należnościach. Tak dzieje się w Anglii i Francji, tak w najnowszym czasie postąpiono także w Prusiech, mających ten sam system hipoteczny co u nas.

Zasada powyższa chociaż znana już była i dawniej przy konkurencjach kościelnych, wodnych, drogowych itd. wprowadzoną została w szerszym zakresie w ustawodawstwo austriackie Ustawą wodną państwową z 30 sierpnia 1869, gdzie prestatye do spółek wodnych (§. 23) uważane są za ciężar gruntowy.

Potrzeba jednak wytworzenia osobnego, celom melioracyjnym odpowiedniego kredytu okazała się tak konieczną, że w Prnsach w roku przeszłym uchwalono ustawę o rentowych Bankach kultury (Cultur-Renten-Banken), w których przyznano charakter ciężaru gruntowego ratom amortyzacyjnym pożyczek udzielonych na melioracje także pojedynczym właścicielom gruntów pod ściśle określonymi warunkami.

Przy zwiększających się niemal z każdym rokiem ciężarach publicznych i prywatnych, występuje u nas więcej niż gdziekolwiek potrzeba podniesienia zbyt małej dotąd produkcji rolniczej, ażeby ciężary te pokryć mogła i uwolniła od chronicznego niedoboru, któremu ziemianie podlegać się zdają, a powiększenie to jedynie przez odpowiednie melioracje, przedewszystkiem zaś, przez osuszenie krajn nastąpić może. Spółki wodne, któremi wiele osiągnąć by się dało, w tak małej ilości przychodzą do skutku, że działalność w tym kierunku przeważnie ograniczać się musi na usiłowaniach pojedynczych właścicieli gruntów, którym jednakże brak odpowiednich środków stoi na zawadzie.

Wydział krajowy wnosząc projekt do ustawy o popieraniu melioracji gruntowych pragnął temu zaradzić, lecz komisya kultury krajowej ze względu na nienajlepszy stan finansów kra-

jowych, jakoteż ze względu na niezupełnie wyjaśnioną kompetencję ustawodawstwa krajowego w przedmiocie uznania pożyczek na wykonane melioracje przez pojedynczego właściciela gruntu za ciężar gruntowy, postanowiła odroczyć wniesienie powyższej ustawy, a natomiast przedkłada wysokiemu Sejmowi rezolucją, wzywającą wys. c. k. Rząd do wyjednania w drodze ustawodawstwa państwowego postanowień, któreby z jednej strony utworzyły podstawę kredytu melioracyjnego dla pojedynczych właścicieli gruntu, z drugiej zaś oznaczyły warunki, pod którymi ów kredyt użytym być może.

Badając analogiczne postanowienia ustawodawstwa pruskiego, komisya kultury krajowej liczyła się przedewszystkiem z naszymi stosunkami, zakreślając jak najskromniejsze rozmiary dla robót melioracyjnych i kredytu, t. j. ograniczając się jedynie na robotach niewątpliwiej już, przez praktykę stwierdzonej skuteczności i trwałości, jak osuszenie przez rowy i drepy, oraz poprawę biegu wód niespławnych, a przyjmując za normalną stopę pożyczki na te cele udzielić się mającej tylko sumę 10 razowych podatków bezpośrednich całego ciała hipotecznego, do którego meliorować się mające parcele należą. Zaliczki takie wypłacane być mają jedynie na roboty już wykonane, a więc wtenczas, gdy melioracja przez dotyczące organa uznana jest za dobrą i wartość gruntu jest rzeczywiście podniesioną.

Komisya kultury krajowej jasno zdawała sobie sprawę, że w krótkiej i streszczonej rezolucyi niepodobna wyczerpać wszechstronnie tak doniosłego i trudnego przedmiotu jak rozszerzenie podstaw kredytu bez naruszenia praw wierzycieli, lecz ściśle zastrzeżenia w niej zawarte dają rękojmię bezpieczeństwa, a ze względu na nieodzowną potrzebę poparcia rolnictwa, na konieczność podniesienia produkcji rolniczej, bez którego kraj nasz wolniej czy prędzej zmierzać musi do ruiny finansowej, ze względu na to, że tego celu bez nakładów osiągnąć niepodobna, lecz, że jakiegokolwiek źródło kredytu winno być odtąd jedynie w kierunku produkcyjnym użyte — podniosła komisya kultury krajowej przyjęte już w innych krajach postanowienia i opracowała ogólne zasady, które poruszając tak ważną dla nas sprawę, gruntownemu rozbirowi wys. c. k. Rządu i Rady państwa poddane być mają.

Już samo postawienie przez wys. Sejm na porządku dziennym potrzeb ekonomicznych w ogólności a rolnictwa w szczególności wobec c. k. Rządu i Rady państwa i wywarcie tym sposobem nacisku na konieczność zaradzenia grożącemu upadkowi ekonomicznemu, może mieć tę doniosłą skuteczność, że sprawy te raz przecie w Austryi w pracach ustawodawczych i administracyjnych, należne im pierwszorzędne zajmą stanowisko.

Z tych powodów komisya kultury krajowej w załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego o popieraniu melioracji gruntowych uprasza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić rezolucję pod *A.* załączoną.

J. Czartoryski
przewodniczący.

A. Gorayski
sprawozdawca.

Rezolucya.

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Księstwem Krakowskiem
wzywa Wys. c. k. Rząd, ażeby wyjednał w drodze ustawodawstwa Pań-
stwowego wydanie następujących postanowień:

I.

Raty amortyzacyjne pożyczek udzielonych pojedyn-
czym właścicielom gruntów z funduszków krajowych,
lub przez założony w tym celu zakład krajowy, lub
wreszcie przez inny zakład kredytowy na zysk nieobli-
czony, na osuszenie gruntów przez rowy i dreny, lub
poprawę biegu wód niespławnych, mogą być podobnie
jak prestacje do spółki wodnej (§. 23 Ustawy wodnej
państw. z 30. Sierpnia 1869) uznane za ciężar grunto-
wy, mający aż do wysokości 3ch letnich zaległości
pierwszeństwo przed innymi ciężarami rzeczowymi,
bezpośrednio po państwowych podatkach i publicznych
należnościach, i będzie ściągany w razie zaległości dro-
gą politycznej egzekucyi, a to pod następującymi wa-
runkami:

1o pożyczka w ten sposób udzieloną nie może w
regule przekraczać 10 razowej sumy podatków bezpośrednich całego ciała hipotecznego, do którego meliorować
się mające parcele należą.

Przy większych pożyczkach prawa wierzycieli hi-
potecznych mają być zapewnione w sposób analogiczny,
jak w ustawie państw. z 6. Lutego 1869 r.

2o rozpoznanie pożyteczności zamierzonych robót melioracyjnych nastąpi przez właściwe organa rządowe i autonomiczne.

3o Zaliczki wypłacane będą na roboty już wykonane w miarę ich postępu.

4o Ustawa krajowa a względnie statut zakładu kredytowego określi:

a) przedwstępne czynności celem uzyskania promesy,

b) sposób rozpoznania rozmiaru i pożytku zamierzonych robót melioracyjnych,

c) termin rozpoczęcia i wykonania robót, oraz nadzór nad tą czynnością,

d) nadzór nad wykonaniami robotami, oraz przepisy zmuszające do należytej ich konserwacji,

e) sposób wypłacania zaliczek na roboty wykonane w części lub w całości według szczegółowych postanowień,

f) obliczenie całego na meliorację wyłożego kapitału, w który wchodzi wypłacone zaliczki, koszt finansowania kapitału, koszt podróży i diety inżynierów i innych organów, oraz wszelkie inne koszty w tym celu poniesione wraz z procentami,

g) sposób dostarczenia kapitału,

h) ustanowienie stopy procentowej,

i) wszelkie inne warunki, którym strony żądające pożyczki poddać się winny.

II.

Pożyczki w ten sposób zaciągnięte są niewypowiedzialne ze strony wierzyciela.